

Foto: Naturvårdsverket

Så stärker vi tillsynen med digitaliserad tillsynsvägledning

Nu finns pengar, ett pågående samarbete och en väg framåt för att skapa det som kallas Tillsynsplattformen. Det är en helt ny webbingång för råd och stöd och en ny digital lösning för att kunna följa upp och utvärdera tillsynen. Sara Norqvist och Niklas Ambervik som arbetar med detta berättar.

Vi ska ju bygga en myndighetsgemensam webbplats för råd och stöd. Vad är det egentligen som är nytt med den?

Sara: Idag är tillsynsvägledning utspridd på många platser och formulerad på olika sätt. Det skapar en onödig komplexitet för er som ska använda stödet. Nu ändrar vi på det och samlar allt på ett ställe med en gemensam struktur och ett gemensamt språk oavsett vilken myndighet som står bakom innehållet.

Här kommer ett exempel: du ska ut på större jordbruk och då tillsynar du flera sakområden där olika myndigheter ger tillsynsvägledning. När vi nu samordnar oss och utgår från inspektörens behov blir det betydligt enklare att hitta all relevant information samlat oavsett om den kommer från Jordbruksverket, Naturvårdsverket eller Kemikalieinspektionen. Det innebär mindre tid att leta och med tid för själva tillsynsarbetet.

Vi kan myndighetsgemensamt komma överens om vad tillsynen bör fokusera på – hjälpa till att prioritera. Arbetet blir på så sätt mer enhetligt och i förlängningen så handlar det ju faktiskt om ökad likabehandling, mer samstämmiga bedömningar och att stärka förtroendet för tillsynen.

Det har ju byggts många andra webbplatser genom åren – vad är det som är skillnaden nu?

Sara: Vår tanke är inte att vi bara kommer publicera stora dokument och PDF:er på en webbplats. Vi har för avsikt att bryta ner informationen i mindre beståndsdelar som gör att den går att kombinera anpassa och presentera utifrån varje användares behov. Vi tar alltså steget att digitalisera informationen.

Många har redan börjat utforska AI - hur tänker vi där?

Sara: AI är en otrolig möjliggörare men den behöver tränas och ha tillgång till tillförlitligt material att basera sina svar på. När vi har fått ordning på tillsynsvägledningen blir det också lättare att lägga på en AI i efterhand. Så vi är inte där än men vi skapar förutsättningar för AI på webbplatsen.

När tänker vi att webbplatsen för Råd & Stöd ska finnas tillgänglig?

Sara: Vi jobbar för en lansering av webbplatsen under 2028 men det är en hel del som behöver göras fram till dess. Dels behöver den tekniska plattformen byggas, dels behöver tillsynsvägledningen anpassas och göras tillgänglig.

Och den andra delen av Tillsynsplattformen: uppföljning och utvärdering. Många tänker att det är en teknisk fråga men är det verkligen där den stora utmaningen ligger?

Niklas: Nej - den största utmaningen är inte teknisk. Utmaningen är att vi är drygt 300 myndigheter med 1000-tals personer som faktiskt behöver förstå varandra. Vi behöver alltså komma överens om vad vi faktiskt menar när vi säger att något är kontrollerat eller åtgärdat. Och det gäller för all tillsyn inom Miljöbalken.

Men miljöbalken består av hundratals olika sakområden, det låter som ett jättestort jobb, eller hur?

Niklas: Ja, det är stort jobb och vi kommer så klart inte att kunna hantera alla områden på samma gång men vi har faktiskt redan börjat. Vi börjar med tillsyn av bland annat växtskyddsmedel, små avlopp och vattenskyddsområden. Fokus nu är att beskriva vilken information som behöver finnas inom respektive sakområde. Därefter behöver IT-system och arbetssätt anpassas.

Det kan medföra att det blir fler uppgifter som behöver inhämtas och lämnas inom vissa sakområden. Men, å andra sidan – när en inspektör registrerar resultatet av tillsynen i sitt lokala IT-system så lämnas alla uppgifter till en central punkt och inte till respektive tillsynsvägledande myndighet. Inspektörerna behöver inte fundera på vilka uppgifter som till exempel ska lämnas till Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen eller till Jordbruksverket. Allt finns på en plats där respektive mottagare sedan kan ta del av sin information.

Vad är tanken att vi ska använda den här informationen till när vi har samlat all tillsynsdata på en plats?

Niklas: Vi kommer att få fantastiska möjligheter att utveckla tillsynen, bland annat genom att kunna se mönster över tid, och kombinera information från flera sakområden i ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. Det kommer också att underlätta all EU-rapportering eftersom information är enhetlig och finns samlad på en plats.

Då kan vi inte bara se vad som händer vid ett enskilt tillsynstillfälle, utan hur tillsynen fungerar som helhet.

Vi kan lära av varandra och vi får bättre underlag för att göra förbättringar och prioriteringar.

När tänker vi att det här ska bli verklighet?

Niklas: Vi arbetar för att tillhandahålla lösningen till 2029. Det känns kanske som väldigt långt borta. Men det är en hel del som måste göras innan dess. Vi behöver komma överens om vilken information som ska hanteras – på detaljnivå. Vi behöver anpassa alla IT-system och vi behöver etablera den gemensamma digitala lösningen.

Vi är många som deltar för att detta ska bli verklighet. Både tillsynsvägledande myndigheter och tillsynsmyndigheter ser att det här är framtiden och en fungerande väg framåt!

**Frågor till Fredrik Berglund som deltar från
SKR i styrgruppen för arbetet**

Hur upplever du arbetet med att ta fram både den nya webbplatsen och den gemensamma lösningen för uppföljning?

Fredrik: Det som slår mig mest är hur ovanligt samstämmiga vi faktiskt är om riktningen. Det här är ett område där både staten och kommunerna länge har sett samma behov, att förenkla, förtydliga och skapa struktur i ett komplext tillsynssystem. Det gör att samtalen blir konstruktiva på riktigt. Samtidigt är det ett stort arbete och det märks att vi alla behöver lägga tid på att förstå varandras perspektiv och hitta gemensamma definitioner. Men jag skulle säga att engagemanget är större än utmaningarna. Det märks att alla vill bidra till något långsiktigt bättre.

Vad vill du skicka med till alla kommunala tillsynsmyndigheter som följer det här arbetet?

Fredrik: Mitt medskick är att våga se den här satsningen för vad den faktiskt är: början på ett nytt kapitel för tillsynen och dess rapportering i Sverige. Vi går nu in i en period som kommer att förändra tillsynsvägledningen och tillsynsrapporteringen i grunden.

Det kommer finnas utmaningar längs vägen, både tekniska och organisatoriska. Men, i andra änden av den här resan väntar något riktigt värdefullt: en tillsynsvägledning och rapportering som kommer att stärka både er som utövar tillsynen, rapportering och förtroendet för tillsynen i stort.

Vi ska bygga strukturer som håller för framtiden och vi gör det tillsammans. Det här projektet har många spännande delar i sig och SKR ser att det här kan ligga som modell för många andra områden än miljötillsynen framöver.

KONTAKT

E-post: kundtjanst@naturvardsverket.se

Webb: www.naturvardsverket.se

Telefon: 010 - 698 10 00